

*Lidija Zulić*¹

LEGISLATIVNI I INSTITUCIONALNI OKVIR NADZORA KONCENTRACIJA PRIVREDNIH SUBJEKATA NA PODRUČJU BOSNE I HERCEGOVINE I EVROPSKE UNIJE

Sažetak

Privrednim subjektima, prirodno motivisanim za što većim sticanjem dobiti, kao i samim povećanjem plasmana i prodaje proizvoda, nije dozvoljeno poduzimanje mjera i radnji kojima će se drugi tržišni akteri dovesti u neravnopravan položaj. Postoje tri osnova oblika narušavanja prava konkurencije, dok je za potrebe ovog rada u poseban fokus stavljen proces koncentracije privrednih subjekata. Ovaj proces može biti ostvaren na različite načine te ga, samim tim, prati izuzetno veliki broj specifičnosti koje moraju biti uzete u obzir, odnosno sagledane na pravi način i iz više konteksta, da bi se pravilno procjenio njegov uticaj na tržišnu strukturu. Zbog toga se nacionalnim zakonodavstvima propisuju jasne procedure za koncentraciju privrednih subjekata, nastojeći na takav način pružiti adekvatnu i potpunu zaštitu tržišta i svih njegovih sudionika. Obzirom da je Bosna i Hercegovina direktno upućena na tržište Evropske unije, u fokus ovog rada stavljen je detaljan prikaz strukture, odnosno legislativnog i institucionalnog okvira prava konkurencije i koncentracije privrednih subjekata na području Evropske unije i Bosne i Hercegovine.

Ključne riječi: pravo konkurencije, koncentracija privrednih subjekata, tržište, Evropska unija, Bosna i Hercegovina.

1. Općenito o koncentracijama privrednih subjekata

Koncentracije kao pojam predstavljaju različite oblike povezivanja poduzetnika, na statusnoj i/ili ugovornoj osnovi. Zajedničko obilježje im je stvaranje pravnog i/ili ekonomskog jedništva između sudionika koncentracije koji su prije provođenja koncentracije bili međusobno pravno i ekonomski nezavisni poduzetnici.² Prilikom razdvajanja vrsta koncentracija razlikujemo horizontalne od nehorizontalnih koncentracija. Pod horizontalnim koncentracijama podrazumijevamo koncentracije poduzetnika koji su međusobni, direktni konkurenti na određenom tržištu. Nadmeću se proizvodima odnosno uslugama, koje se međusobno smatraju zamjenjivima. Sa druge strane, koncentracije poduzetnika koji nisu

¹ MA prava - Autorica je doktorantica na Pravnom fakultetu Univerziteta u Tuzli

² Lj. Pljakić, „Koncentracije učesnika na tržištu kao oblik povrede konkurencije”, *Pravo i privreda*, 5-8/2008, 656.

međusobni konkurentni, odnosno koji ne djeluju na istoj razini distribucijskog lanca, predstavljaju nehorizontalne koncentracije. Nehorizontalne koncentracije dalje se dijele na dvije podvrste: vertikalne i konglomeratne.³ Vertikalno se koncentrišu oni poduzetnici koji djeluju na različitim nivoima opskrbnog lanca. Opskrbni lanac čine koraci u preoblikovanju sirovine u gotove proizvode za kupce i preduzeća koja obavljaju te korake.⁴ Ovdje se ne povećava tržišni udio novonastalog poduzetnika, za razliku od horizontalnih gdje se oni povećavaju jer su sudionici konkurenti. Međutim, kod vertikalnih koncentracija povećava se tržišna snaga novonastalog poduzetnika putem vertikalne povezanosti učesnika koncentracije, odnosno određenih veza između tržišta na kojima ti poduzetnici djeluju.⁵ Sa druge strane, konglomeratne koncentracije su one u kojima sudjeluju poduzetnici koji djeluju na nepovezanim tržištima u odnosu na karakteristike proizvoda, grupe potrošača, proizvodne kapacitete, distribucijske kanale i slično. Kao primjer proizvoda, koje takvi poduzetnici proizvode, možemo navesti komplementarne proizvode, kao što su motori i avionika u predmetu *General Electric Company protiv Komisije Europskih zajednica* (2005).⁶ Konkurencija između privrednih subjekata definisana je kao poželjan i pozitivan manifest, koji vodi ka povećanju inovativnosti privrednih subjekata, većoj produktivnosti djelovanja, a u konačnici značajni efekti se odražavaju i na samog potrošača, kao krajnjeg konzumenta proizvoda i usluga. Međutim da bi se kroz te postupke mogao održati izvjesni tržišni balans, potrebno je da se tržište kreće unutar jasno definisanih pravila o dopuštenosti djelovanja. Takav je slučaj i sa koncentracijom privrednih subjekata.⁷

Pod pojmom koncentracija možemo posmatrati sve slučajeve povezivanja, odnosno spajanja ili pripajanja privrednih subjekata, zatim sticanja kontrole nad drugim privrednim subjektima ili njegovim dijelom, kao i zajedničko ulaganje privrednih subjekata na dugoročnoj osnovi s ciljem ostvarivanja značajnijeg tržišnog učinka. Prije samog definisanja osnovnih pojava oblika koncentracije privrednih subjekata, neophodno je da se upoznamo sa osnovnim determinantama pojma mjerodavnog tržišta. U ovom pojmu su generalno sadržane i sve osnovne pretpostavke za upuštanje u proces koncentracije, obzirom da upravo kroz njegovog definisanje i razradu, prema okolnostima

³ *Ibid.*, 567.

⁴ T. Jagić, „Ocjena vertikalnih koncentracija Europske komisije nakon stupanja na snagu smjernica za ocjenu nehorizontalnih koncentracija”, *Zbornik radova Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu*, 61/2010, 1606.

⁵ S. Fišer - Šobot, „Materijalnopравни test za ocenu koncentracija u pravu Evropske unije - test značajnog ogrnačivanja konkurencije”, *Zbornik radova Pravnog fakulteta Univerziteta u Novom Sadu*, 4/2017, 1654.

⁶ T. Jagić, 1607.

⁷ J. Pecotić – Kaufman/S. Slijepčević, „Koncentracije poduzetnika i mjerodavno tržište: pravni i ekonomski aspekti“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu*, 60/2010, 996.

konkretnog slučaja, poduzetnici dobijaju najširu sliku potencijalnih pozitivnih i negativnih implikacija ovog procesa.⁸ Neki autori, poput Kotlera⁹, navode da se identifikacija tržišta najlakše može uraditi kroz poznavanje navika kupca u kontekstu odluka za kupovinu određenih proizvoda, odnosno zamjenskih proizvoda, kao i samih mogućnosti proizvođača da ponude određene supstitute. Upravo elastičnost same potražnje za proizvodima privrednog subjekta koji se upušta u proces koncentracija određuje njegovu tržišnu snagu. Da bi se odredilo mjerodavno tržište proizvoda, primjenjuju se tri kriterija. Prvi kriterij ogleđa se u zamjenjivosti potražnje za određenim proizvodom, što zapravo predstavlja mogućnost samog konzumenta proizvoda da započne sa korištenjem drugih proizvoda ukoliko bi se povećale cijene proizvoda koji je prvobitno konzumirao. Drugi kriterij predstavlja zamjenjivost ponude za određenim proizvodom, a to je ništa drugo nego sposobnost drugih privrednih subjekata, odnosno proizvođača sličnih proizvoda da produciraju baš taj proizvod. I, naposljetku, treći kriterij jeste postojanje potencijalne tržišne konkurencije i prepreke za pristup mjerodavnom tržištu.¹⁰

Kako bi se očuvala cjelovitost tržišta, te osigurala pravedna tržišna utakmica, nacionalni zakonodavci širom svijeta propisuju značajan korpus pravila kojima se reguliše djelovanje privrednih subjekata u ovim procesima. Cilj je da se kroz imperativnu normu osiguraju jednaki uslovi za njihov rad i djelovanje, te da se na takav način ishoduju pozitivne implikacije po širu društvenu zajednicu, a posebice potrošače. Pored udovoljavanja uslova za primjenu nacionalnih pravila o koncentraciji privrednih subjekata, u većini slučajeva je potrebno takav proces podvrgnuti formalnim procedurama nacionalnih tijela za zaštitu konkurentskog djelovanja. To podrazumijeva podnošenje određenih prijava, kojima se iskazuju namjere za takve poduhvate, ali i poduzimanje mnogih drugih striktno formalnih koraka kojima se nastoji osigurati dosljednost poštivanja pravila propisanih zakonima i drugim aktima.¹¹

2. Pojavni oblici narušavanja pravila koncentracije privrednih subjekata

Praksa ukрупnjavanja kapitala privrednih subjekata, povećanja njihove proizvodnje i poboljšanja pozicije na tržištu, posebno uz djelovanje uslova

⁸ Vidi opširnije W. H. Boshoff, „Why define markets in competition cases“, *Stellenbosch Economic Working Papers*, 10-13/2013.

⁹ Vidi opširnije P. Kotler *Marketing management – Analysis, Planning, Implementation & Control*, Informator, Zagreb 1999.

¹⁰ D. Mlikotin – Tomić/H. Horak/V. Šoljan/J. Pecotić - Kaufmann, *Europsko tržišno pravo*, Školska knjiga, Zagreb 2006, 85.

¹¹ D. Akšamović, „Pravni režim za koncentracije poduzetnika u pravu tržišnog natjecanja EZ“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, 2/2008,1036.

savremene ekonomije, ubrzano se širi i povećava. Zbog toga se u svakodnevnom poslovnom životu vrlo često susrećemo sa situacijama u kojima jedan privredni subjekat preuzima drugi privredni subjekat, zatim sa situacijama ujedinjavanja dva ili više privrednih subjekata u novi privredni subjekat, povećanja obima dionica u dioničkim društvima, zajedničkog investiranja i tome slično. Upravo ovakvi oblici njihovog zajedničkog djelovanja se u praksi nazivaju pojavnim oblicima narušavanja pravila koncentracije privrednih subjekata, odnosno zabranjenim konkurencijskim djelovanjima. Naravno, osnovni preduslov da uopšte možemo govoriti o sferi „zabranjenog” jeste da takvi poduhvati privrednih subjekata za rezultat imaju značajno narušavanje atmosfere na tržištu.¹² Najjednostavniji primjer normativne klasifikacije pojava oblika narušavanja pravila koncentracije privrednih subjekata možemo pronaći u Zakonu o konkurenciji Bosne i Hercegovine, koji je u članu 12. stav. 1, predvidio tri osnovna oblika zabranjenog konkurentskog djelovanja u okviru koncentracija, i to:

- spajanje ili pripajanje privrednih subjekata ili dijelova privrednih subjekata;
- sticanje kontrole ili preovladavajućeg uticaja nad privrednim subjektom/ima ili njihovom dijelom; te
- zajedničko ulaganje na dugoročnoj osnovi.

Autori, poput Akšamović¹³ navode da koncentracije privrednih subjekata na tržištu nisu i ne mogu biti zabranjene *per se*, obzirom da će se vrlo često desiti da su njihove prednosti zapravo evidentnije i efektivnije u odnosu na potencijalne štetne posljedice koje bi eventualno nastupile stvaranjem novog ili jačanjem postojećeg privrednog subjekta. Jedan od najčešćih oblika koncentracije izražen je upravo kroz spajanje i/ili preuzimanje privrednih subjekata. Ovaj oblik koncentracije zapravo se objašnjava kao izvjesno ukрупnjavanje ekonomske moći i pozicije privrednih subjekata, sa generalnim ciljem nastanka novog privrednog subjekta (fuzija) ili nastavka postojanja privrednog subjekta kome se vrši pripajanje (pripajanje), što je karakteristično s obzirom na prestanak postojanja društva koje se pripojilo.¹⁴ Kod pripajanja privrednih subjekata najčešće se susrećemo sa situacijom u kojoj jedan privredni subjekat, koji je ekonomski snažniji i ima bolji tržišni položaj, pristupa procesu u kojem u okviru svog poslovanja preuzima drugi privredni subjekat. Nakon okončanog postupka pripajanja, privredni subjekat koji se pripojio prestaje postojati u svom izvornom obliku i svoje poslovanje, u budućnosti, nastavlja pod okriljem privrednog subjekta kojem se izvršilo pripajanje. S druge strane, kod spajanja privrednih subjekata, najčešće dolazi do ujedinjenog djelovanja privrednih subjekata koji su do momenta koncentracije zauzimali solidan tržišni položaj, a sama koncentracija i zajednički nastup u

¹² S. Kavaz, „Legislativni i institucionalni okvir prava konkurencije u Bosni i Hercegovini – stanje i perspektive“, magistarski rad, Pravni fakultet Univerziteta u Tuzli, 2012, 102.

¹³ D. Akšamović, 1037.

¹⁴ Vidi opširnije M. Ćirović, *Fuzije i akvizicije*, Prometej, Novi Sad 2004.

okviru novog privrednog subjekta povećava njihovu tržišnu moć i ulogu.¹⁵ U praksi, do povezivanja privrednih subjekata vrlo često dolazi između manjih proizvođača ili pružaoca usluga, koji pored veće konkurentnosti na tržištu, na ovakav način nastoje parirati velikim kompanijama koje uglavnom imaju bolji položaj i mogućnost da proizvode po nižim cijenama. Međutim, upravo ovakva djelovanja mogu dovesti do „gušenja tržišta”, obzirom da različiti negativni ekonomski efekti mogu uticati na privredne subjekte koji samostalno djeluju, čime se generalno slabe njihove performanse. S druge strane, na ovaj način se stvara pogodno tlo za nastanak dominantnog položaja određenih subjekata, koje uzročno-posljedično dovodi do rasta cijena, iako takav proces ne prati pad prodaje ili povećanje troškova proizvodnje.¹⁶ Nadalje, koncentracije mogu negativno djelovati i na samu raspodjelu resursa, što može dovesti do toga da određeni proizvodi ne budu dostupni na svim područjima na kojima postoji potreba za njihovom konzumacijom. Takve situacije mogu prouzrokovati pad kvaliteta života potrošača na tim područjima. Naravno, koncentracija privrednih subjekata povećava i bojazan od smanjenja kvalitete proizvoda, obzirom da prirodna konkurencija ne postoji, zbog čega su i potrošači lišeni realne mogućnosti odabira adekvatnog proizvoda.¹⁷

Nauka, kao izvjesni oblik koncentracije, poznaje i tkz. zajednički poduhvat (*joint ventures*), koji se ogleda u tome da dolazi do udruživanja dva ili više fizičkih ili pravnih lica u određeni poslovni poduhvat, unutar kojeg svi sudionici ulažu sredstva i dijele dobitak. U praksi se ovaj oblik djelovanja naziva ortakluk, odnosno ortaštvo, a karakterističan je po tome što njegovi učesnici, odnosno ortaci, ne mijenjaju svoj pravni položaj (ostaju nezavisni), dok udruživanje postoji samo na području poduhvata na kojem dijele cilj i interes.¹⁸ Zbog ovakvog načina osnivanja, ustrojstva i djelovanja zajedničkog poduhvata, neki autori ga definišu i kao sporazum poduzetnika. Fleksibilna forma djelovanja, zadržavanje ranijeg pravnog položaja privrednog subjekta, niži troškovi osnivanja i udruženog djelovanja te olakšana procedura za izlazak iz takvog društva su zapravo glavni razlozi zbog kojih se privrednici odlučuju za ovu formu koncentracije na tržištu. U XXI vijeku su zajednički poduhvati posebno dobili na značaju, obzirom da su predstavljali jedan od glavnih načina za ulazak stranih kompanija na tržišta zemalja, posebice onih u razvoju (internacionalni zajednički poduhvati). Ovakvi poslovni poduhvati poduzetnika mogu predstavljati okosnicu privrednog i društvenog razvoja nekog područja, odnosno zemlje, ali je za takvu pozitivnu

¹⁵ M. Vasiljević, *Trgovinsko pravo (poslovno pravo) – treće izmjenjeno i dopunjeno izdanje*, Savremena administracija, Beograd 1993, 218.

¹⁶ N. Rupčić, „Ekonomске implikacije poslovnih spajanja i preuzimanja – osnovica antitrustnog zakonodavstva“, *Ekonomski vijesnik*, 1-2/2022., 67-78.

¹⁷ N. G. Mankiw, *Osnove ekonomije*, Mate, Zagreb 2006, 292.

¹⁸ M. Cerovac, *Rječnik pojmova prava i politike tržišnog natjecanja i srodnih područja*, TEB, Zagreb 2004, 198.

implikaciju njihove egzistencije ključno dosljedno poštivanje pravila iz oblasti prava privrednih društava i prava konkurencije na tržištu.

3. Izvori prava i sistemi pravne regulacije koncentracije privrednih subjekata na nivou Bosne i Hercegovine i Evropske unije

U okvirima politike konkurencije, kao izuzetno važnog dijela sveopće ekonomske politike, pored utvrđivanja uvjeta djelovanja subjekata na tržištu, utiče se i na stvaranje povoljnog poslovnog ambijenta za ulaganja, ali i sami razvoj poduzetništva. Uz adekvatnu pravnu regulativu, kojom će se jasno definisati okviri ponašanja svih sudionika na tržištu, kao i pravila organizacije samog tržišta, država ostvaruje značajan uticaj na ekonomiju, nastojeći na takav način ostvariti veći stepen njene efikasnosti, ali i poboljšati standard života građana.¹⁹

Sve do početka XX vijeka na području Bosne i Hercegovine nisu egzistirali skoro nikakvi propisi kojima bi se uređivala pitanja iz oblasti prava konkurencije i koncentracije privrednih subjekata. S tim u vezi, u posljednjih 15 godina provedeni su značajni, a slobodno možemo reći i radikalni, reformski procesi. Njihov osnovni zadatak bio je osiguravanje formalnih uslova, odnosno pravnih i institucionalnih okvira za primjenu propisa Evropske unije iz ove oblasti na području Bosne i Hercegovine, a sve s ciljem podizanja stope privrednog rasta u Bosni i Hercegovini, kao i jačanja sveopće makroekonomske stabilnosti i unapređenja ekonomskog položaja naše zemlje. Sami naponi koje je Bosna i Hercegovina poduzela na ovom planu jasno dokazuju njenu posvećenost evropskim integracijama, odnosno učvršćuju je u težnji stalnog praćenja savremenih tendencija i unapređenja vlastitog ekonomskog prostora.²⁰ Kada govorimo o izvorima prava konkurencije na nivou Bosne i Hercegovine, vrlo je važno imati na umu njeno složeno uređenje. Naime, veliki broj pitanja iz oblasti ekonomije i regulacije tržišta su nadležnosti državnog nivoa vlasti, što omogućava njihovu unificiranu implementaciju na području cijele zemlje. U tom kontekstu govorimo o Zakonu o zaštiti potrošača Bosne i Hercegovine, zatim Zakonu o nadzoru nad tržištem Bosne i Hercegovine, Zakonu o carinskoj politici Bosne i Hercegovine, Zakonu o sistemu indirektnog oporezivanja u Bosni i Hercegovini i mnogim drugim zakonskim i podzakonskim propisima. Posebno je interesantan Zakon o sistemu državne pomoći u Bosni i Hercegovini, koji reguliše mehanizme odobravanja, dodjele, korištenja i kontrole korištenja državne pomoći, a sve s ciljem održavanja pravilnog tržišnog balansa i osiguravanja konkurentnih tržišnih uslova. Istini za volju, ovaj zakon ne sadrži eksplicitno odredbe koje bi se odnosile na pitanje koncentracije privrednih subjekata, ali definitivno ima

¹⁹ Vidi opširnije R. Whish/D. Bailey, *Competition Law*, Oxford University Press, Oxford 2012.

²⁰ A. Poljić, „Zloupotreba dominantnog položaja u pravu Bosne i Hercegovine“, magistarski rad, Pravni fakultet Univerziteta u Tuzli, 2014, 15.

važnu ulogu i značaj u uređenju tržišnog ambijenta. S druge strane, pitanja iz domena trgovine, osnivanja, registracije i djelovanja privrednih subjekata su regulisana zakonskim i podzakonskim propisima za nivou entiteta. Mnogi naučnici koji se bave pitanjima iz oblasti ustavnog prava i poretka, poput Kasima Trnke²¹, smatraju da suštinsko razlikovanje rješenja predviđenih u propisima dva entiteta dovodi do velikih problema u djelovanju pravnih i fizičkih lica na jedinstvenom pravnom području Bosne i Hercegovine, odnosno zaštiti i uživanju njihovih prava i sloboda i sprečavanju diskriminacije. Sva pitanja iz oblasti prava konkurencije, a samim tim i koncentracije privrednih subjekata, uređuje Zakon o konkurenciji Bosne i Hercegovine, jedinstveni propis na nivou države koji je u velikoj mjeri usaglašen sa pravnom stečevinom Evropske unije i kao takav nudi izuzetno kvalitetan pravni, legislativni i institucionalni okvir za provedbu pravila iz ove grane prava. Dosljednu implementaciju pomenutog osigurava i jedinstveno neovisno i samostalno tijelo – Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine, koje također djeluje na državnom nivou i koje kao takvo odlučuje o apsolutno svim pitanjima koja se odnose na konkurencijsko djelovanje na tržištu Bosne i Hercegovine. Ovakav način ustrojstva konkurencijskog prava u Bosni i Hercegovini u velikoj mjeri olakšava procedure kroz koje prolaze učesnici na tržištu, promoviše ekonomske slobode i u konačnici omogućava jednak položaj i uslove za sve učesnike tržišne utakmice.²²

Pored Zakona o konkurenciji Bosne i Hercegovine, značajno je spomenuti i veliki broj podzakonskih akata, usvojenih upravo u svrhu detaljnije regulacije i provedbe prihvaćenih rješenja u zakonskom tekstu. Za pitanja koncentracije privrednih subjekata posebno je značajna Odluka o načinu podnošenja prijave i kriterija za ocjenu koncentracija privrednih subjekata iz 2010. godine²³. Pored pomenute, izuzetno su važne i druge odluke, poput Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta iz 2006. godine²⁴, zatim Odluke o grupnom izuzeću sporazuma između privrednih subjekata koji djeluju na istom nivou proizvodnje/distribucije (horizontalni sporazumi) iz 2006. godine²⁵, Odluka o grupnom izuzeću sporazuma između privrednih subjekata koji djeluju na različitim nivoima proizvodnje

²¹ Vidi opširnije K. Trnka, *Ustavno pravo*, drugo izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Fakultet za javnu upravu Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo 2006.

²² Š. Čatić, „Zabranjeni sporazumi u pravu konkurencije Bosne i Hercegovine“, magistarski rad, Pravni fakultet Univerziteta u Tuzli, 2015, 26.

²³ Odluka o načinu podnošenja prijave i kriterija za ocjenu koncentracija privrednih subjekata, „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ br. 34/10.

²⁴ Odluka o utvrđivanju relevantnog tržišta, „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ br. 18/06, 34/10.

²⁵ Odluka o grupnom izuzeću sporazuma između privrednih subjekata koji djeluju na istom nivou proizvodnje, odnosno distribucije (horizontalni sporazumi), a koji se posebno odnose na istraživanje, razvoj i specijalizaciju, „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ br. 15/06.

odnosno distribucije (vertikalni sporazumi)²⁶ i mnoge druge. Ove podzakonske akte donosi samo Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine, na koji način se omogućava bolja, preciznija i direktnija primjena odredaba Zakona o konkurenciji Bosne i Hercegovine, ali i drugih zakonskih propisa koji na direktan ili indirektan način uređuju pitanja iz domena prava konkurencije.

Koncentracije privrednih subjekata na području Evropske unije prilično su detaljno regulisane kroz propise Evropske unije, koja je iste morala donijeti u svrhu zaštite potrošača, ali i zdrave privredne aktivnosti na svome području. Pravo konkurencije na području Evropske unije svoje korijene vuče još od samog procesa osnivanja ove nadnacionalne zajednice, odnosno tadašnje Evropske zajednice za uglj i čelik. Osnovna premisa u procesu osnivanja ove zajednice, odnosno kasnije i drugih oblika zajednica sve do konačnog osnivanja Evropske unije u današnjem formatu, zasnivala se na kreiranju zajedničkog unutrašnjeg tržišta bez granica, unutar kojeg bi se omogućio nesmetan protok ljudi, roba, kapitala i usluga.²⁷ U tom kontekstu se često govori o četiri slobode koje čine temelj unutrašnjeg tržišta država članica Evropske unije, a koje su Ugovorom iz Amsterdama dopunjene i petom slobodom, oličenom u pojmu „građanstva”.²⁸ Temelje prava konkurencije pronalazimo još i u samim Osnivačkim ugovorima, koji u tom kontekstu, u najvećoj mjeri, promovišu slobodnu i neporemećenu konkurenciju, što predstavlja jedan od temeljnih elemenata sveobuhvatne ekonomske integracije. Kako to navodi Spevec²⁹ glavna područja politike konkurencije Evropske unije definisana su kroz liberalizaciju tržišta, kontrolu kartela, antritrustove, ali i kontrolu spajanja preduzeća. Vođeni ciljem postizanja ekonomske integracije između zemalja članica, osnivači Evropske unije su željeli osigurati pravac jačanja unutrašnjeg tržišta, kao najvećeg aduta Unije, a što se u najvećoj mjeri postiže ukidanjem svih vrsta prepreka koje se nalaze na putu međusobnoj trgovini i razmjeni između članica.

Primarni izvori prava Evropske unije, odnosno osnivački ugovori, ne bave se neposredno pitanjem kontrole koncentracija, stoga se propisi koji regulišu kontrolu koncentracija uglavnom mogu naći u sekundarnim izvorima prava. No međutim, pravni osnov za pravnu regulaciju kontrole koncentracija sadržan je u odredbama člana 103. (bivši član 83.) i član 352. (bivši član 308.) Ugovora o funkcionisanju

²⁶ Odluka o grupnom izuzeću sporazuma između privrednih subjekata koji djeluju na različitim nivoima proizvodnje odnosno distribucije (vertikalni sporazumi), „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 18/06.

²⁷ Ovakva formulacija prisutna je i u članu 14. Ugovora o osnivanju Evropske zajednice, odnosno članu 26. trenutno važećeg Ugovora o funkcionisanju Evropske unije, „Službeni list Evropske Unije” C 202/47.

²⁸ R. Arnold „Aspekti ujednačavanja prava unutar EU, državama-kandidatkinjama i trećim državama“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu*, 3-4/2007., 393-401.

²⁹ O. Spevec, *Uloga prava i politike tržišnog natjecanja u procesima približavanja Republike Hrvatske Europskoj uniji*, Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja Republike Hrvatske, Zagreb 2011, 2.

Evropske unije. Odredbom člana 103. dato je pravo Vijeću Evropske unije da, na prijedlog Evropske komisije i nakon savjetovanja sa Evropskim parlamentom, donosi uredbu i direktive kojima će urediti područja obuhvaćena odredbama člana 101. i 102. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije.³⁰ Premda se odredbe člana 101. i 102. odnose na zabranjene sporazume i zloupotrebu dominantnog položaja, Sud Evropske unije je ipak u nekoliko slučajeva primjenio odredbe ovih članova i kada je u pitanju kontrola koncentracija. Sekundarne izvore prava u Evropskoj uniji čine uredbu, direktive i odluke, kao pravno obavezujući propisi. Pitanje kontrole koncentracija na komunitarnom nivou prvi put je reglisano Uredbom br. 4064/89 Vijeća Evropske ekonomske zajednice o kontroli koncentracija, koja je donesena 21. 12. 1989. godine. Ova Uredba stavljena je van snage donošenjem nove Uredbe o koncentracijama, od strane Vijeća Evropske unije, dana 29. 1. 2004. godine. Ono što nova Uredba sadrži jesu jurisdikciona, materijalna i proceduralna pravila koja se primjenjuju na koncentracije sa tzv. komunitarnom dimenzijom. Radi provođenja Uredbe o koncentracijama br. 139/2004, Vijeće Evropske unije je donijelo 21. 4. 2004. godine Uredbu br. 802/2004. Ista Uredba doživjela je izmjene donošenjem Uredbe br. 1033/2008 Evropske komisije od 20. 10. 2008. godine o izmjeni Uredbe br. 802/2004, Vijeća Evropske unije o provedbi Uredbe br. 139/2004 o kontroli koncentracije između poduzetnika. Pomenuta uredba sadrži znatno detaljnije norme kojima se uređuju prijava koncentracije, subjekti ovlašteni za podošenje prijave, saslušanje stranaka, pribavljanje informacija i sl. Uredba, također u prilogu daje i tri dodatka, odnosno obrasca, a to su: Obrazac za CO prijavu koncentracija temeljem Uredbe br. 139/2004; Skraćeni obrazac za prijavu koncentracija temeljem Uredbe br. 139/2004 i Obrazac za obrazložene podneske prema članu 4., stav 4. i 5. Uredbe br. 139/2004.³¹

Naposlijetku, na području kontrole koncentracija značajno mjesto imaju i obavještenja-saopštenja Evropske komisije (*soft law*), kao što su: Saopštenje koje se odnosi na sporedna ograničenja u koncentracijama; Saopštenja koja se odnose na pojam koncentracija; pojam odnosnih preduzeća; izračunavanje ukupnog prihoda; potpuno funkcionalno zajedničko ulaganje; upućivanje određenih predmeta; direktne i nužne restrikcije kod koncentracija; pristup arhivama, pojednostavljenje postupka; o materijalnim pitanjima pojma relevantnog tržišta ili vodič o horizontalnim spajanjima; te o nehorizontalnim koncentracijama.³² Naročiti značaj *soft law* ima u praksi Evropskog suda pravde. Isti sud prilikom donošenja odluka često poseže za smjernicama i koristi ih u svojim obrazloženjima, te na taj način utiče i na njihovu primjenu u nacionalnim pravima i praksi nacionalnih sudova.³³

³⁰ L. Brkić, „Koncentracije u pravu Bosne i Hercegovine“, magistarski rad, Pravni fakultet Univerziteta u Tuzli, 2016, 25.

³¹ L. Brkić, 28.

³² *Ibid.*

³³ S. Kavaz, 32.

4. Institucionalni mehanizmi nadzora i kontrole koncentracije privrednih subjekata na području Bosne i Hercegovine i Evropske unije

Kao što je to već i navedeno kroz prethodna izlaganja, Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine je glavni organ koji je osnovan, odnosno koji djeluje u svrhu praktične provedbe svih odredbi Zakona o konkurenciji Bosne i Hercegovine, odnosno sveobuhvatne kontrole svih pojavnih oblika potencijalnih zabranjenih konkurencijskih djelovanja, pa tako i koncentracije privrednih subjekata. Postupak koji se provodi pred Konkurencijskim vijećem Bosne i Hercegovine je, dakle, primarni postupak i kao takav je obavezan za sve sudionike procesa koncentracije u duhu odredbi važećih zakona i podzakonskih akata. S druge strane, sudionik procesa koji nije zadovoljan odlukom Konkurencijskog vijeća Bosne i Hercegovine, može pokrenuti upravni spor pred Sudom Bosne i Hercegovine i na takav način tražiti preispitivanje odluke te konačnu zaštitu svojih prava, a što je propisano i članom 46. Zakona o konkurenciji Bosne i Hercegovine. U Bosni i Hercegovini, prema važećim odredbama Zakona o konkurenciji Bosne i Hercegovine, postupak ocjene dopuštenosti konkurencije počinje njenom prijavom. Prema članu 14. stav 1. Zakona o konkurenciji Bosne i Hercegovine, prijava koncentracije je obavezna u slučaju ispunjavanja sljedeća dva uslova:

- da ukupni godišnji prihod svih učesnika koncentracije, ostvaren prodajom roba i/ili usluga na svjetskom tržištu iznosi 100.000.000 KM po završnom računu u godini koja je prethodila koncentraciji; i
- da ukupni godišnji prihod svakog od najmanje dva privredna subjekta, učesnika koncentracije, ostvaren prodajom roba i/ili usluga na tržištu Bosne i Hercegovine iznosi najmanje 8.000.000 KM po završnom računu u godini koja je prethodila koncentraciji, ili ako je njihovo zajedničko učešće na relevantnom tržištu veće od 40%.

Privredni subjekti, koji su involvirani u proces koncentracije, dužni su da prijavu koncentracije podnesu Konkurencijskom vijeću Bosne i Hercegovine u roku od 15 dana od momenta zaključenja sporazuma, odnosno objavljivanja javne ponude dionica ili sticanja kontrole, u zavisnosti od toga koji momenat nastupi ranije.³⁴ Postupak podnošenja prijave za koncentraciju detaljnije je uređen i samom

³⁴ Ovo pravilo, definisano članom 16. stav 1. Zakona o konkurenciji Bosne i Hercegovine, dodatno se upotpunjava narednim stavovima ovog člana, u kojima se navodi da se prijava koncentracije može podnijeti i onog momenta kada učesnici koncentracije dokažu postojanje njihove namjere za sprovođenjem koncentracije, i to putem određenog okvirnog sporazuma, memoranduma o razumijevanju, pisma namjere ili, u konačnici, javnim objavljivanjem namjere ponude za kupovinu. Također, u stavu 3. navodi se da prijavu koncentracije podnosi onaj privredni subjekat koji stiče kontrolu, u slučajevima kada govorimo o koncentraciji u kojoj kontrolu nad cijelim ili dijelovima jednog ili više privrednih subjekata stiče drugi privredni subjekat. U svim drugim slučajevima, obaveza podnošenja prijave definisana je u vidu zajedničke prijave svih involviranih privrednih subjekata.

Odlukom o načinu podnošenja prijave i kriterijumima za ocjenu koncentracija privrednih subjekata, koju je Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine donijelo 23. 3. 2010. godine. Pomenutom odlukom se jasno propisuju pravila u pogledu obveznika podnošenja prijave, roka za njeno podnošenje, zatim samog oblika prijave, načina njenog popunjavanja, priloga, dodataka i tome slično. Dostavljena prijava namjeravane koncentracije ima suspenzivan učinak, što podrazumijeva da sami učesnici takvog procesa imaju obavezu da se ponašaju kao konkurenti na tržištu, sve do donošenja konačne odluke Konkurencijskog vijeća Bosne i Hercegovine.³⁵

Nakon što Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine zaprimi prijavu koncentracije, prvi korak jeste sama provjera potpunosti prijave, u skladu sa članom 15. Odluke o načinu podnošenja prijave i kriterijumima za ocjenu koncentracija privrednih subjekata. Provjera se odnosi na kriterij ovlaštenosti, blagovremenosti, te potpunosti, odnosno provjerava se da li je prijava podnesena od strane ovlaštene osobe, da li su u istoj sadržani svi potrebni podaci i prilozi te eventualno prevodi na jezike koji su u zvaničnoj upotrebi na području Bosne i Hercegovine. Nakon što prijava bude uredno zaprimljena, a potvrda o njenom zaprimanju i urednosti izdata podnosiocu prijave, Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine će, u skladu sa internom procedurom i praksom, pristupiti otvaranju i analiziranju pristigle prijave, odnosno procjeni namjeravane koncentracije. Ključni kriterij koji se uzima u obzir jesu sami efekti procesa koncentracije na tržišnu strukturu, tačnije procjenjuje se da li se prijavljenom koncentracijom stvara ili jača do tada postojeći dominantni položaj.³⁶ U članu 17. Zakona o konkurenciji Bosne i Hercegovine navedeno je devet glavnih okolnosti koje će Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine, u postupku ocjene dopuštenosti koncentracije uzeti u obzir kada je riječ o procjeni uticaja na efekte tržišta, i to: struktura relevantnog tržišta; efekti koncentracije na ostale stvarne i potencijalne konkurente; položaj učesnika u konkurenciji, njihove tržišne udjele, ekonomsku i finansijsku snagu; mogućnost i izbor dobavljača i korisnika; ekonomske, pravne i druge prepreke ulaska na tržište; nivo unutrašnje i međunarodne konkurentnosti učesnika u koncentraciji; trendovi ponude i potražnje relevantnih roba i/ili usluga; trendovi tehničkog i ekonomskog razvoja te interes potrošača. Kada nakon analize svih parametara uticaja prijavljene koncentracije na cjelokupno tržište ili njegov znatan dio, a na osnovu raspoloživih podataka iz same prijave, Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine utvrdi da bi se kroz pomenutu koncentraciju mogli stvoriti određeni negativni tržišni efekti, donijet će zaključak o pokretanju postupka. Kako je to propisano u članu 18. Zakona o koncentraciji Bosne i Hercegovine, u pogledu dopuštenosti same koncentracije, a nakon provođenja postupka, Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine može donijeti tri vrste odluka, odnosno tri oblika rješenja, i to: rješenje kojim se *koncentracija*

³⁵ L. Brkić, 64.

³⁶ Vidi opširnije N. G. Mankiw, 300 i dalje.

ocjenjuje dopuštenom, rješenje kojim se koncentracija ocjenjuje nedopuštenom te rješenje kojim se koncentracija ocjenjuje uslovno dopuštenom. Tek nakon što bude doneseno rješenje kojim se koncentracija ocjenjuje dopuštenom, odnosno uslovnom dopuštenom, učesnici procesa koncentracije mogu nastaviti sa njenim provođenjem. Protiv konačnih odluka Konkurencijskog vijeća Bosne i Hercegovine, učesnici postupka, odnosno stranke u postupku koje su istom nezadovoljne, imaju mogućnost daljnju pravnu zaštitu tražiti kroz pokretanje upravnog spora. Upravni spor, u tom slučaju, vodio bi se pred Sudom Bosne i Hercegovine, u skladu sa Zakonom o upravnim sporovima Bosne i Hercegovine. Rok za pokretanje upravnog spora u ovom slučaju, definisan članom 46. stav 2. Zakona o konkurenciji Bosne i Hercegovine, je 30 dana od dana objavljivanja, odnosno prijema konačne odluke Konkurencijskog vijeća Bosne i Hercegovine. Upravni spor vodi Upravno odjeljenje Suda Bosne i Hercegovine.

Ako ovu problematiku posmatramo na nivou Evropske unije, primjetit ćemo da nadzor i kontrola koncentracije u okvirima Evropske unije danas počiva na odredbama člana 101. – 109. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije, pri čemu je dodatno razrađena sa nizom sekundarnih izvora prava Evropske unije, te kroz praksu Evropske komisije i Suda pravde Evropske unije, ali i institucija nadležnih za nadzor i kontrolu koncentracije u državama članicama Evropske unije.³⁷ Evropska unija, u pogledu zaštite konkurencije, izgradila je složen sistem institucija i njihovih međusobnih odnosa. Na prvom mjestu, vrijedno je spomenuti Evropsku komisiju, koja je jedna od tri političke institucije Evropske unije, što znači da je riječ o tijelu koje zastupa i unapređuje opće interese Evropske unije. Ukoliko se osvrnemo na ulogu Evropske komisije u domenu nadzora i kontrole koncentracije, možemo reći da praktično ostvarenje zaštite konkurencije u Evropskoj uniji je u najvećoj mjeri predmet regulacije Uredbe br. 1/2003/ES Vijeća Evropske unije, kojom se omogućava realizacija odredaba člana 101. i 102. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije. Postupak zaštite konkurencije koji vodi Evropska komisija (uz eventualno učešće nadležnih organa država članica Evropske unije) ima uglavnom obilježja upravnog postupka, iako mu se ne mogu osporiti određene sličnosti sa krivičnim postupkom. Postupak započinje istragom koju otvara Evropska komisija po službenoj dužnosti ili po prigovoru države članice Evropske unije, odnosno pravnog ili fizičkog lica koje za to ima legitiman interes. Na samom početku postupka, nadležna sektorska organizaciona jedinica Generalni direktorat za konkurenciju (GDK) objavljuje poziv za dostavljanje izjava ili drugih neophodnih informacija od strane privrednih subjekata ili njihovih udruženja, a sve u vezi sa stanjem konkurencije u njihovom predmetnom ekonomskom sektoru ili povezanim sektorima. Pored ovih upravnih radnji, Generalni direktorat za konkurenciju može preduzimati mjere prema privrednim subjektima u odnosu na koje je upravljen postupak, prema privrednim subjektima povezanim sa njima, pa čak i prema fizičkim licima, uključujući

³⁷ B. Vlaški, 292.

pretres njihovih kuća ili stanova.³⁸ U narednoj procesnoj fazi obavlja se usmeno saslušanje privrednog subjekta prema kojem je upravljen postupak. Predmetno saslušanje vrše posebni službenici za saslušanje, koji su organizaciono nezavisni od Generalnog direktorata za konkurenciju, što na koncu ima za cilj da pruži garanciju objektivnosti i nepristranosti. U korist osiguranja prava na odbranu i fer postupka su instituti prava na pristup dokumentima Evropske komisije, te zaštite poslovnih tajni stranaka.³⁹ Nakon navedenih aktivnosti, službenici za saslušanje prosljeđuju izvještaj o saslušanju u Generalni direktorat za konkurenciju, a potom ovlašteni službenici tog Direktorata izrađuju nacrt odluke Evropske komisije. Odluka Evropske komisije se objavljuje u Službenom glasniku Evropske unije, a ukoliko je utvrđena povreda konkurencije, od privrednog subjekta se traži da prestane sa antikonkurencijskim ponašanjem. U tom cilju, ova institucija može izreći odgovarajuće mjere ponašanja, strukturne mjere, ali i novčane kazne. Uredba br. 1/2003/ES Vijeća Evropske unije propisuje i mogućnost ponavljanja postupka, kao vanrednog pravnog sredstva u postupku zaštite konkurencije, ali uz ispunjenje propisanih uslova. Naročito efikasno sredstvo kojim Evropska komisija raspolaže jeste upravo mogućnost izricanja različitih novčanih kazni. Pa stoga razlikujemo lakše novčane kazne (do 1% ukupnog godišnjeg prihoda ili do 5% ukupnog dnevnog prihoda privrednog subjekta u prethodnoj poslovnoj godini), koje služe uspješnom upravljanju postupkom i teže novčane kazne (do 10% ukupnog godišnjeg prihoda privrednog subjekta u prethodnoj poslovnoj godini), kojima se pak sankcionišu antikonkurencijska ponašanja.⁴⁰

U postupku institucionalnog nadzora i kontrole koncentracija privrednih subjekata, značajnu ulogu ima i Vijeće Evropske unije, koje je glavna zakonodavna institucija Evropske unije. Kada govorimo o nadzoru i kontroli koncentracija i samoj ulozi Vijeća Evropske unije u svemu tome, ona se upravo i manifestuje kroz njegovu zakonodavnu funkciju. Naime, izuzetno bitnu, možemo slobodno reći i najvažniju ulogu u kontroli koncentracija, ima upravo Uredba br. 139/2004 - kontrola koncentracija između privrednih subjekata, donesena od strane Vijeća Evropske unije 29. 1. 2004. godine. Ono što ova Uredba sadrži jesu jurisdikciona, materijalna i proceduralna pravila koja se primjenjuju na koncentracije sa tzv. komunitarnom dimenzijom, u kojima je prihod svih preduzeća iz poslovanja u cijelom svijetu premašio 5 milijardi eura, te čiji je ukupan prihod iz poslovanja u okviru Zajednice svakog od najmanje dva preduzeća premašio 250 miliona eura, osim u situaciji kada preduzeće 2/3 tog prihoda ostvaruje u okviru iste države članice.⁴¹ U slučaju da koncentracija ne zadovoljava gore navedene kriterije, Evropska komisija je može razmatrati, te će se ista smatrati značajnom za Evropsku zajednicu ukoliko ukupni svjetski prihod svih preduzeća iznosi preko

³⁸ S. Kavaz, 33.

³⁹ B. Vlaški, 304.

⁴⁰ *Ibid.*

⁴¹ S. Kavaz, 35.

2,5 milijardi eura, ako u svakoj od najmanje tri države članice ukupni prihod svih preduzeća iznosi više od 100 miliona eura i ako u najmanje tri države članice iz prethodnog stava ukupan prihod svakog od najmanje tri preduzeća iznosi više od 25 miliona eura i ako ukupan svjetski prihod u svakom od najmanje dva preduzeća iznosi više od 100 miliona eura, osim ako svaki od predmetnih poduzetnika više od 2/3 svog prihoda unutar Evropske zajednice ostvari u jednoj državi članici. Ovom Uredbom dato je pravo Vijeću Evropske unije da na prijedlog Evropske komisije mijenja pragove i kriterije postavljene u prethodnom stavu.⁴²

Pored Evropske komisije i Vijeća Evropske unije, nezaobilazan faktor u oblikovanju sfere koncentracije privrednih subjekata jeste i Sud Evropske unije, čiji je glavni zadatak da jedinstveno tumači i primjenjuje pravo Evropske unije. Sud Evropske unije čine dva suda: Sud/Evropski sud/Evropski sud pravde (*Court of Justice*) i Opći sud (*General Court*). Uloga i značaj Suda Evropske unije u svjetlu nadzora i kontrole koncentracije, odnosno zaštite konkurencije, ogleda se u tome što sve odluke Evropske komisije donesene u postupku zaštite konkurencije podliježu kontroli pred Općim sudom, a njegove sudske odluke se iz taksativno utvrđenih razloga dalje mogu preispitivati pred Sudom pravde Evropske unije. Sudovi, također u postupku kontrole mogu poništiti odluke Evropske komisije, a imaju i ovlaštenje da vršenjem pune sudske jurisdikcije povećaju ili pak smanje iznos izrečene novčane kazne.⁴³

5. Zaključak

Da bi se tržište, u svim svojim kapacitetima, širilo i razvijalo, neophodno je konstantno raditi na otklanjanju svih barijera koje privrednim subjektima, kao glavnim akterima istog, stoje na putu. Obzirom da su i sami privredni subjekti, vođeni raznim željama i ambicijama, prirodno motivisani progres vlastitog poslovanja ostvariti u što je moguće kraćem roku, važno je dosljedno ispratiti njihovo djelovanje, odnosno tehnike i metode kojima se služe u tom procesu. Upravo u ovom pogledu konkurencijsko pravo ima izuzetno značajnu ulogu, jer omogućava svim akterima tržišta jednake i *fair* uslove za nesmetano poslovanje i razvoj. U odsustvu ovih pravila, tržište bi bilo potpuno nesređeno te bi, osim slabijih privrednih subjekata kao aktera na istom, velike posljedice osjetili i krajnji konzumenti proizvoda i usluga – potrošači. Cilj koncentracija privrednih subjekata, kao značajnog segmenta konkurencijskog prava, jeste zapravo povećanje konkurentnosti privrednih subjekata, uz prateće procese ukрупnjavanja kapitala, pojednostavljenja procesa proizvodnje, distribucije i prodaje proizvoda i plasmana usluga, ali u konačnici i povećanje dobiti. Važno je naglasiti da koncentracija privrednih subjekata, bez obzira o kojem manifestacionom obliku je riječ, sama po sebi nije nedozvoljen proces, dokle god se ona kreće u granicama

⁴² *Ibid.*, 30.

⁴³ B. Vlaški, 308.

koje su definisane imperativnim normama. Niti jedan oblik koncentracije privrednih subjekata ne smije značajnije narušiti atmosferu na tržištu, zbog čega bi sami privredni subjekti koji djeluju u konkurenciji ili krajnji konzumenti osjetili negativne posljedice. Ovakvi poduhvati privrednih subjekata u praksi su se pokazali kao izuzetno pozitivni po krajnje konzumente, obzirom da su u najvećem broju slučajeva doveli do uspostavljanja jeftinijeg lanca proizvodnje i distribucije, odnosno plasmana usluga, a što u konačnici dovodi i do snižavanja cijena i povećanja kvaliteta. Važnost doslijednog poštivanja pravila iz oblasti prava konkurencije, konkretno koncentracije privrednih subjekata, vidljiva je i na primjeru konkurentskih subjekata u tom procesu, koji mogu pretrpiti značajne gubitke pa se čak dovesti i pred gašenje ukoliko bi takav proces prošao bez pravila i kontrole. Zbog toga se oformljavaju i posebna tijela unutar nacionalnih struktura vlasti, ali i nadnacionalna tijela koja su zadužena za monitoring procesa ostvarivanja prava i procedura iz oblasti prava konkurencije. Pored toga, pravnim aktima koji uređuju ovu oblast propisuju se i sankcije koje se izriču strankama u postupcima, kao i trećim licima, koja kroz svoje djelovanje na tržištu dovedu do posljedica koje su suprotne regulatornim aktima. Takvu misiju i zadatak u Bosni i Hercegovini ima Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine, koje u svom radu na raspolaganju ima mehanizme kontrole i praćenja ovih procesa, ali svakako i mogućnost sankcionisanja nedopuštenih oblika djelovanja i ponašanja. Obzirom na značaj akata institucija i tijela Evropske unije u kontekstu prava koncentracije, te njihov uticaj na pravno područje Bosne i Hercegovine zbog jasno opredjeljenog puta ka članstvu u Evropskoj uniji, poseban fokus ovog rada, između ostalog, stavljen je i na prikaz i analizu akata ove nadnacionalne unije.

LEGISLATIVE AND INSTITUTIONAL FRAMEWORK FOR SUPERVISING THE CONCENTRATION OF BUSINESS ENTITIES IN THE AREA OF BOSNIA AND HERZEGOVINA AND THE EUROPEAN UNION

Summary

Business entities, naturally motivated by making a bigger profit, as well as improving placement and disposal of the their product, are not allowed to make steps that will lead other business actors to a inferior position. There are three main forms of violating the law of competition, but for the needs of this paper main focus was put on the merger control of business entities. This proces can be achived in different ways and because of that, is followed by enormous number of specifities, which need to be taken in to considiration, that is to be percived in the right way and in many contexts, in order to correctly estimate it's effect on the market structure. Consequently, national legislations are given clear procedures for merger control of business entities, and by that aspire for adequate and whole protection of the market and of all participants. Because Bosnia and Herzegovinaiis directly involved in the market of European Union, in the focus of this paper was put a detailed structural display, that is legislative and institutional frame for the law of competition and merger control of business entities in the European Union and Bosnia and Herzegovina.

Key words: Competition law, merger control of the business entities, market, European Union, Bosnia and Herzegovina.